

Ønske om, at Lovforslaget maatte blive ændret her i Tinget, vil jeg dog give den ærede Ordfører for Venstre (Hauch) Ret i, at der ingen principielle Uoverensstemmelser er mellem disse to Partier og det radikale Parti; den principielle Uoverensstemmelse i denne Sag ligger mellem Socialdemokratiet paa den ene Side og de tre andre Partier paa den anden Side. Jeg vil derfor gerne, idet jeg indrømmer — hvad der allerede er sagt —, at der ikke ved denne Lejlighed er Anledning til at komme ind paa nogen længere Debat om dette Forhold, dog ganske kort begrunde mit Partis Stilling til denne Sag.

For de andre Partiers Vedkommende er det nemlig saaledes, at de betragter disse Besiddelser som noget, der væsentligst maa siges at være disse adelige Familiers Ejendom, og som Samfundet i alt Fald ikke har noget synderligt Krav paa eller Ret til. Vi fra vor Side betragter dem derimod som Besiddelser, som Samfundet har den allerstørste Ret til og det allerstørste Krav paa. Vi ser saaledes paa det, at Samfundets Ret og Krav her gaar langt foran de nuværende Lens- og Stamhusbesidderes.

Jeg vil her lige indskyde den Bemærkning, at netop det, der foreslaas fra anden Side, i Grunden indirekte er en Indrømmelse til os. Man kan, synes jeg, ikke helt stille sig paa det Standpunkt, at det er Stamhusbesidderne, som har den overvejende Ret, og desuagtet foreslaa, at de skal afgive enten 20 eller 25 eller 15 pCt. af Værdien for at faa dette Forhold ordnet. Det forekommer mig, at selv med de 15 pCt. af Værdien, som foreslaas fra konservativ Side, er dette, netop fordi det er de Konservative, der foreslaar det, en meget betydelig Indrømmelse til Socialdemokratiets Standpunkt. Men paa den anden Side vil jeg ogsaa hævde, at det, der foreslaas fra de Konservatives, fra Venstres og fra Regeringens Side, er alt for utilfredsstillende. Det er, som tidligere bemærket, egentlig kun det, at Lensbesidderne afgiver deres Krigsfortjeneste eller noget deromkring mod at faa fri Raadighed over Resten af deres Besiddelser; de maa egentlig kun aflevere en Drikkeskilling til Samfundet af deres Overflod; de faar til Gengæld fri Raadighed over alt det øvrige, og det er den langt overvejende Del af deres Besiddelser. Det mener vi Socialdemokrater ud fra vort Synspunkt er alt for utilfredsstillende; vi mener ikke at kunne gaa med dertil og

maa derfor vedblivende fastholde vort Standpunkt ogsaa her i Landstinget.

Naar Sagen ordnes, saaledes som det her foreslaas, og som de tre Partier jo er stærke nok til at vedtage, faar Samfundet den Procentdel, der er Tale om, men Godserne bliver derude, de faar Lov til at ligge uantastede i de paagældende Familiers Besiddelse, vi vil vedblivende mødes med „Adgang forbudt“, hver Gang vi nærmer os disse Storbesiddelser. Det kan vi fra socialdemokratisk Side ikke godt finde os i. Og jeg ved, at Stemningen blandt store Dele af Landets Befolkning i denne Sag er hos Socialdemokratiet, vi har Tilslutning langt udover de Kredse, der ellers slutter sig til vort Parti. Disse Godser ligger som Erindringer fra Adelsvældens og Enevældens Dage. Jeg kan ikke give den ærede Ordfører Ret i, at deres Oprettelse den Gang var et Gode, at det var en værdifuld Foranstaltning, der blev truffet. Det er min Opfattelse, at disse Len og Stamhuse egentlig nærmest blev oprettet i Tiden omkring Enevælden, fordi vi paa det Omraade som paa saa mange andre Omraader skulde efterligne Frankrig, de blev oprettet, fordi man vilde danne en Hofadel herhjemme, der ligesom den franske Hofadel kunde kaste Glans over det enevældige Kongedømme. Det er efter min Opfattelse en meget væsentlig Grund til, at vi fik disse Besiddelser oprettet og fik dem oprettet i den Form og den Størrelse, som de fik. Men lige saa lidt som det er et Gode nu, lige saa lidt kan det efter min Mening betegnes som et Gode paa den Tid. De ligger, som sagt, som Erindringer fra en svunden Tid, en Tid, der i meget var en eneste Uret mod det brede Lag i Befolkningen, en Tid, da Jorden fra de oprindelige Ejeres, nemlig det danske Folks, Hænder samledes paa Adels, Kronens og Kirkens Hænder. Vi ved, at da Reformationen gennemførtes her i Landet, var Kirken en af Landets største Godsejere, efter Reformationen blev Kronen det. Jeg vilde sætte stor Pris paa, om der kunde skaffes en virkelig detailleret Udredning af, hvorledes det er gaaet til, under hvilke Former Statens store Jordarealer efterhaanden er gaaet over paa andre Hænder og navnlig over paa disse Adelsfamiliers Hænder. Der vilde sikkert kunne fremskaffes et meget interessant Materiale til Belysning af hele dette Forhold og navnlig til Belysning af, hvor liden moralsk Ret disse Familier har til disse Godser, og